

Hastane Akreditasyonu ile İlgili Yayınların Kavramsal Yapısının Haritalanması

Sıdıka KAYA* Kenan GÖZLÜ** İlknur ARSLAN ÇİLHOROZ*** Yasin ÇİLHOROZ****

Geliş Tarihi (Received): 08.04.2022 – Kabul Tarihi (Accepted): 22.06.2022

Öz

Hastane akreditasyonu, hastanelerde sunulan sağlık hizmetlerinin kalitesini artırmanın bir yolu olarak kabul edilmekte ve yetmiş yıldan uzun süredir kullanılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, hastane akreditasyonu ile ilgili yayınların kavramsal yapısının ve zaman içindeki tematik değişiminin bibliyometrik bir yöntem olan ortak kelime (co-word) analizi ile incelenmesi ve haritalanmasıdır. Çalışmada kullanılan veriler Web of Science veri tabanından alınmıştır. Veriler 01.01.1951-28.07.2021 tarihleri arasında yayımlanan çalışmaları kapsamaktadır. Verilerin analizinde SciMAT, VOSviewer, Biblioshiny ve Citespaces programlarından yararlanılmıştır. Analize dâhil edilen 2167 yayının bibliyometrik analizi sonucunda, hastane akreditasyonu konusundaki yayınlarda artış olduğu ve en sık kullanılan yazar anahtar kelimesinin kalite iyileştirme olduğu belirlenmiştir. Birlikte oluşum haritası yazar anahtar kelimelerini dokuz kümeye (akreditasyon, hastaneler, kalite güvencesi, eğitim, standartlar, bariatrik cerrahi, kalite, kalite iyileştirme, hasta güvenliği) ayırmıştır. Son yılların temel çalışma alanlarına ait temalar içinde tüp mide ameliyatı dikkati çekmektedir. En fazla evrim geçiren anahtar kelimeler bakım ve performans kelimeleridir. Performans anahtar kelimesi bakım, hastaneler, müdahale ve eğitim kelimelerine; bakım anahtar kelimesi ise bakım, hastaneler, müdahale ve sonuçlar anahtar kelimelerine evrilmiştir. Hastane akreditasyonu konulu çalışmaların son dönemde üzerinde durduğu “sonuçlar” çok önemli bir temadır. Bu çalışma, hastane akreditasyonu ile ilgili araştırma yapmayı planlayanlara yol gösterebilir.

Anahtar Kelimeler: Hastane, akreditasyon, bibliyometri, Web of Science.

Mapping The Conceptual Structure of Publications Related to Hospital Accreditation

Abstract

Hospital accreditation is accepted as a way to improve the quality of health services provided in hospitals and has been used for more than seventy years. The aim of this study was to examine and map the conceptual structure and thematic change of publications related to hospital accreditation using a bibliometric method, co-word analysis. The data used in the study were extracted from the Web of Science database. The data included the studies published between 01.01.1951 and 28.07.2021. SciMAT, VOSviewer, Biblioshiny and Citespaces programs were used in the analysis of the data. As a result of the bibliometric analysis of the 2167 publications included in the analysis, it was found that there was an increase in publications on hospital accreditation and the most frequently used author keyword was quality improvement. The co-occurrence map divided the author keywords into nine clusters: Accreditation, hospitals, quality assurance, education, standards, bariatric surgery, quality, quality improvement and patient safety. Sleeve gastrectomy drew attention among the themes in recent years. The keywords that evolved the most were care and performance. The keyword “performance” evolved into the keywords care, hospitals, intervention and education. The keyword “care” evolved into the keywords care, hospitals, intervention and outcomes. “Outcomes” was a very important theme that studies on hospital accreditation have recently focused on. This study may guide those who plan to conduct research on hospital accreditation.

Keywords: Hospital, accreditation, bibliometrics, Web of Science.

*Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü, sdkaya@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1495-9373

**Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu Sağlık Yönetimi Bölümü, kenangozlu@mersin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1777-7495.

***Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı, ilknur.arslan@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4030-0158.

****Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü, yasin.cilhoro@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5171-7779.

Giriş

Sağlık hizmeti sunan kuruluşlardan gittikçe daha kaliteli ve daha ucuz hizmet sunmaları talep edilmektedir. Sağlık sektöründeki değişiklikler, yeni düzenlemeler, artan rekabet ve tüketicilerin baskısı sağlık kuruluşlarının sundukları hizmetin kalitesini artırmalarını gerektirmektedir. Sağlık hizmetlerinde kaliteyi artırmanın yollarından biri, bu amaçla hazırlanmış standartları karşılamaktır (Kaya ve Korku, 2019). Akreditasyon, belgelendirme ve ruhsatlandırma, sağlık kuruluşlarının yayımlanmış standartlara uyumunu dış değerlendirme yoluyla teşvik etmeyi amaçlayan kalite stratejileridir. Buradaki fikir, sağlık kuruluşlarının planlı bir dış değerlendirmeden önce standartlara uyumu artıracığıdır (Shaw vd., 2019).

Verimlilik, güvenlik, etkililik, hasta merkezlilik ve zamanındalık gibi sağlık hizmetlerinde kalitenin boyutları üzerinde akreditasyonun olumlu etkileri olabileceği ifade edilmektedir (Araujo vd, 2020). Bakım süreçlerinin standardizasyonu ve haritalanması, fiziksel yapının ve iş organizasyonunun iyileştirilmesi, hastane maliyet yönetiminde iyileştirmeler, pazarda stratejik konumlandırma ve katılımcı liderliğin sağlanması, hastane akreditasyonundan kaynaklanan olumlu yönetsel değişiklikler arasında sayılmıştır (Oliveira vd., 2017).

Hastane akreditasyonunun önemi geniş çapta kabul edilmekle birlikte bu konuda yapılan yayınların kavramsal yapısının genel bir görünümünü ortaya koyan çalışmalar sınırlıdır. Bu nedenle, bu çalışmada hastane akreditasyonu ile ilgili yayınların kavramsal yapısının ve zaman içindeki tematik değişiminin bibliyometrik bir yöntem olan ortak kelime (co-word) analizi ile ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Hastane akreditasyonu konusundaki yayınlarda ön plana çıkan veya çok nadir kullanılan anahtar kelimeleri bilimsel haritalama yoluyla çeşitli yönlerden ele alan bu çalışmanın; bu konudaki yayınların kavramsal yapısını bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmeye, literatürdeki araştırma eğilimlerini ortaya koymaya ve böylece hastane akreditasyonu alanında yapılacak çalışmalara ışık tutmaya imkân sağlayacağı düşünülmektedir.

Kavramsal Çerçeve

Akreditasyon, genellikle bir sivil toplum kuruluşu tarafından desteklenen ve eğitimli dış denetçilerin bir sağlık kuruluşunun önceden belirlenmiş performans standartlarına uygunluğunu değerlendirdiği gönüllü bir programdır (Shaw vd., 2004). Akreditasyonun çeşitli tanımları bulunmaktadır. Ancak ortak yorum, akredite bir sağlık kuruluşunun bağımsız bir kuruluş tarafından yayımlanmış standartlara göre değerlendirildiği ve akredite statüsü almaya yetecek kadar standartlarla uyumlu olduğu şeklindedir (Shaw, 2015).

Kalite güvencesi sağlamak için bir araç olarak sağlık tesislerinin akreditasyonu kavramı geçen yüzyılın başında Kuzey Amerika’da doğmuştur. Tarihsel olarak akreditasyon kavramı 1910’da Ernest Codman’ın meslektaşlarına hastane bakımının sonuçlarını değerlendirmeyi ve bunları kamuya açıklamayı önerdiği zamana kadar uzanır (Lazzeri vd, 2019). Akreditasyon 1917 yılında ABD’de hastaneler için minimum standartların geliştirilmesiyle başlamıştır. Hastaneleri akredite etmek üzere 1951 yılında Hastane Akreditasyonu Birleşik Komisyonu (Joint Commission on Accreditation of Hospitals) kurulmuştur. Bu Komisyon daha sonra hastaneler dışındaki sağlık kuruluşlarını da akredite etmeye başlayarak 1987 yılında Sağlık Bakım Organizasyonları Akreditasyonu Birleşik Komisyonu (Joint Commission on Accreditation of Health Care Organizations) adını almıştır (Viswanathan ve Salmon, 2000).

Günümüzde ismi Birleşik Komisyon (The Joint Commission: TJC) olan bu kuruluş bağımsız, kâr amacı gütmeyen bir organizasyondur ve ABD’de 22.000’in üzerinde sağlık bakım organizasyonu ve programını akredite etmektedir. Birleşik Komisyonun uluslararası kolu olan Uluslararası Birleşik Komisyon (Joint Commission International: JCI) ise yüzden fazla ülkede titiz bakım standartlarını teşvik etmek, en yüksek performansa ulaşmak ve çözümler sunmak için hastaneler, klinikler, akademik tıp merkezleri, sağlık sistemleri ve kurumları, bakanlıklar, akademi ve uluslararası savunucularla ortaklık yapmaktadır. Standartlar, tüm sağlık kuruluşlarında ortak olan önemli işlevler etrafında geliştirilmekte ve düzenlenmektedir (JCI, 2022a).

Akreditasyona dünya çapında bir ilgi vardır. Bazı ülkeler kendi akreditasyon programlarını geliştirmektedir. Bununla birlikte, JCI diğer akreditasyon programlarından daha çok sayıda ülkede faaliyet göstermektedir (Shaw, 2015). Türkiye’de Şubat 2022 itibarıyla JCI tarafından akredite edilen 27 hastane (akademik tıp merkezleri dâhil) bulunmaktadır (JCI, 2022b). JCI dışında başka uluslararası akreditasyon kuruluşları da bulunmaktadır (Yıldız ve Kaya, 2012). Sağlık hizmeti akreditasyon modellerinin avantajlarının ve dezavantajlarının ele alındığı bir çalışmada en çok alıntı yapılan program (%91) ABD merkezli JCAHO ve JCI olmuştur. İkinci sırada %17 ile Kanada’dan CCHSA (Canadian Council on Health Services Accreditation) yer almıştır. Aynı çalışmada Birleşik Krallık, Avustralya, Yeni Zelanda, Fransa ve Güney Afrika Cumhuriyeti sağlık akreditasyon programlarının diğer önemli akreditasyon programları olduğu ifade edilmiştir (Tabrizi vd., 2011).

Dünyadaki akreditasyon programların sayısı 1990’dan bu yana her beş yılda bir ikiye katlanmıştır. Bu gelişim özellikle tüm programların yarısını oluşturan Avrupa’da belirgindir (Shaw, 2003). Türkiye’de de sağlık hizmetlerinde akreditasyon faaliyetlerini yürütmek amacıyla 2015 yılında TÜSKA (Türkiye Sağlık Hizmetleri Kalite ve Akreditasyon Enstitüsü)

kurulmuştur ve bu kuruluştan akredite olan hastane sayısı gittikçe artmaktadır (TÜSKA, 2022). Akredite kuruluşlar kalite iyileştirme, risk azaltma, hasta güvenliği, verimlilik ve hesap verebilirlik konusundaki taahhütlerini teyit etmekte; kilit karar vericilere ve halka güçlü bir mesaj göndermektedir (Nicklin, 2013).

Medikal turizm ziyaretlerinin artmasının önde gelen nedenleri arasında hastanelerin akredite olması da yer almaktadır (Singh, 2019). Nitekim Türkiye’de hizmet alan uluslararası hastaların %27,4’ünün JCI akreditasyonuna sahip hastaneleri tercih ettiği bulunmuştur (Kaya vd., 2015). Diğer taraftan gönüllü akreditasyonda yeterli kaynağa sahip olmayan hastanelerin akreditasyonun maliyetleri ile karşı karşıya kalması ve uygulanan akreditasyon standartlarının sağlık sistemindeki gibi zorunlu kılavuzlarla uyumlu olmama ihtimali akreditasyonun dezavantajları arasında gösterilmektedir (Sperling ve Pikkell, 2020).

MEDLINE veri tabanından elde edilen ve 1975-2018 yılları arasında yayımlanan hastane akreditasyonu ile ilgili yayınları inceleyen bir çalışmada, hastane akreditasyon alanının; kalite iyileştirme, hasta güvenliği, risk ve standartlarla yakın ilişki içinde olduğu bulunmuştur (Karamali vd., 2020). Akreditasyonun, bir sürekli kalite iyileştirme stratejisi olarak hastane yöneticilerinin gündeminde olması gerektiği vurgulanmaktadır (Hijazi vd., 2018).

Hastane akreditasyonu, en azından temel bir kalite düzeyini sağlamak için bir köşe taşı olmaya devam etmektedir. Hastalar, bir hastanenin güvenli ve etkili bakım sağladığını bilmek isterler ve akreditasyon bu güvenceyi sunmak için güçlü bir araç olabilmektedir. Küresel sağlık hizmeti liderleri, sağlık sistemlerinin kalitesini iyileştirmeye daha fazla odaklandıkça akreditasyon değerli bir araç olarak kabul edilmektedir (Jha, 2018).

Araştırmanın Yöntemi

Bibliyometrik yöntemler, temel araştırma çıktılarını analiz etmek için en yaygın ve kabul edilen stratejilerden biridir. Bu tür yöntemler, bilimsel kaliteyi, etkiyi, üretkenliği ve zaman içinde gelişimi ölçmek için bir araç olarak giderek daha fazla değer görmektedir (Glanzel, 1996; Gutierrez-Salcedo vd., 2018; Todeschini ve Baccini, 2016). Bu çalışmada makalelerin performansını, kavramsal yapısını ve tematik gelişimini değerlendirmek için en ilgili yayınlar ve bunların etkisi göz önünde bulundurularak bilim haritalama olarak adlandırılan özel bir metodoloji uygulanmıştır. Bilim haritalama ile analiz etmek için çeşitli yazılım araçları bulunmaktadır. Bu çalışmada SciMAT, VOSviewer, Biblioshiny ve Citespaces programları kullanılmıştır.

SciMAT stratejik diyagram, tematik ağ ve tematik alan analizi yapan farklı yaklaşımlardan analizi destekleyen bir yazılım programıdır (Cobo vd., 2012; Moral-Muñoz vd., 2020). VOSviewer, Hollanda’daki Leiden Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Araştırmaları

Merkezi'nde Van Eck ve Waltman tarafından geliştirilmiştir. Kullanıcı dostu bir arayüze sahip olan VOSviewer, hem bibliyometrik ağları görselleştirmek için gereken temel işlevselliği hem de bu ağları oluşturmak için gelişmiş özellikleri sunmaktadır (Van Eck ve Waltman, 2014). Biblioshniy, R Studio yazılımları kullanılarak gerçekleştirilen, Aria ve Cuccurullo (2017) tarafından geliştirilen Bibliometrix paketidir. CiteSpace ise Chaomei Chen tarafından ABD'deki Drexel Üniversitesinde geliştirilmiştir. Verileri farklı zaman alt sınıflarında kategorize etme ve veri ağlarını görselleştirme kapasitesine sahip daha özel bir araçtır. Chen'in tanımladığı gibi, gerçek bir "literatür için X-ışını makinesi" olan CiteSpace, kullanıcıların bir alanın entelektüelliğini keşfetmelerine, zaman içinde nasıl geliştiğini görmelerine ve belirli bir alanda araştırma noktalarını belirlemelerine olanak tanımaktadır (Chen, 2016). Ayrıca yayınlara ve mevcut atıf patlamalarına zamansal bir bakış açısı göstermek için kullanılan faydalı bir araçtır (Wei vd., 2015). Her dört yazılım da ücretsiz ve çevrimiçi olarak mevcuttur ve veri görselleştirmesinde etkilidir (Gong vd., 2019).

Sadece metin yığınlarından yola çıkarak gerçekleştirilen analizler metin madenciliği olarak ele alınmaktadır. Metin madenciliği uygulamaları bir veri topluluğu içindeki verilerin özelliklerinin ortaya çıkarılması, sınıflandırmalarının gerçekleştirilmesi, kümelenmelerinin sağlanması, özetlenmelerinin sağlanması, trendlerinin ortaya çıkarılması ve görselleştirmelerinin yapılması amacıyla kullanılan, temeli anahtar kelimelerin kaç kez tekrar ettiği bağlamında hesaplanan frekansların sunulduğu uygulamalardır (Artsın, 2020). Bibliyometrik analiz sayesinde metin madenciliği yapmak daha kolay hale gelmektedir.

Bu çalışmada dört yazılım programı kullanılarak co-word (ortak kelime) analizi gerçekleştirilmiştir. Callon ve diğerleri (1983) tarafından geliştirilen önemli bir bibliyometrik yöntem olan ortak kelime analizi, belirli bir konu veya alandaki makalelerde iki anahtar kelime arasındaki ortak (birlikte) bulunma ilişkisini kavramlar, fikirler ve problemler bağlamında analiz ederek araştırma alanlarını belirlemek için yaygın olarak kullanılmaktadır. Ortak kelime analizi, bir ortak kelime matrisi oluşturularak ve daha sonra küme analizi gerçekleştirilerek araştırma alanlarının görselleştirilmesini sağlamaktadır (Hu vd., 2013; Liu vd., 2012).

Ortak kelime analizinde, makalelerden çıkarılan anahtar kelimelerin belirli bir araştırma yönünü, araştırma konusunu veya bir araştırma alanını temsil ettiği varsayılmaktadır. Makalelerdeki ortak kelimelerin sıklığının artması, anahtar kelime çiftlerinde daha güçlü ilişki olduğu anlamına gelmektedir (Hu vd., 2013).

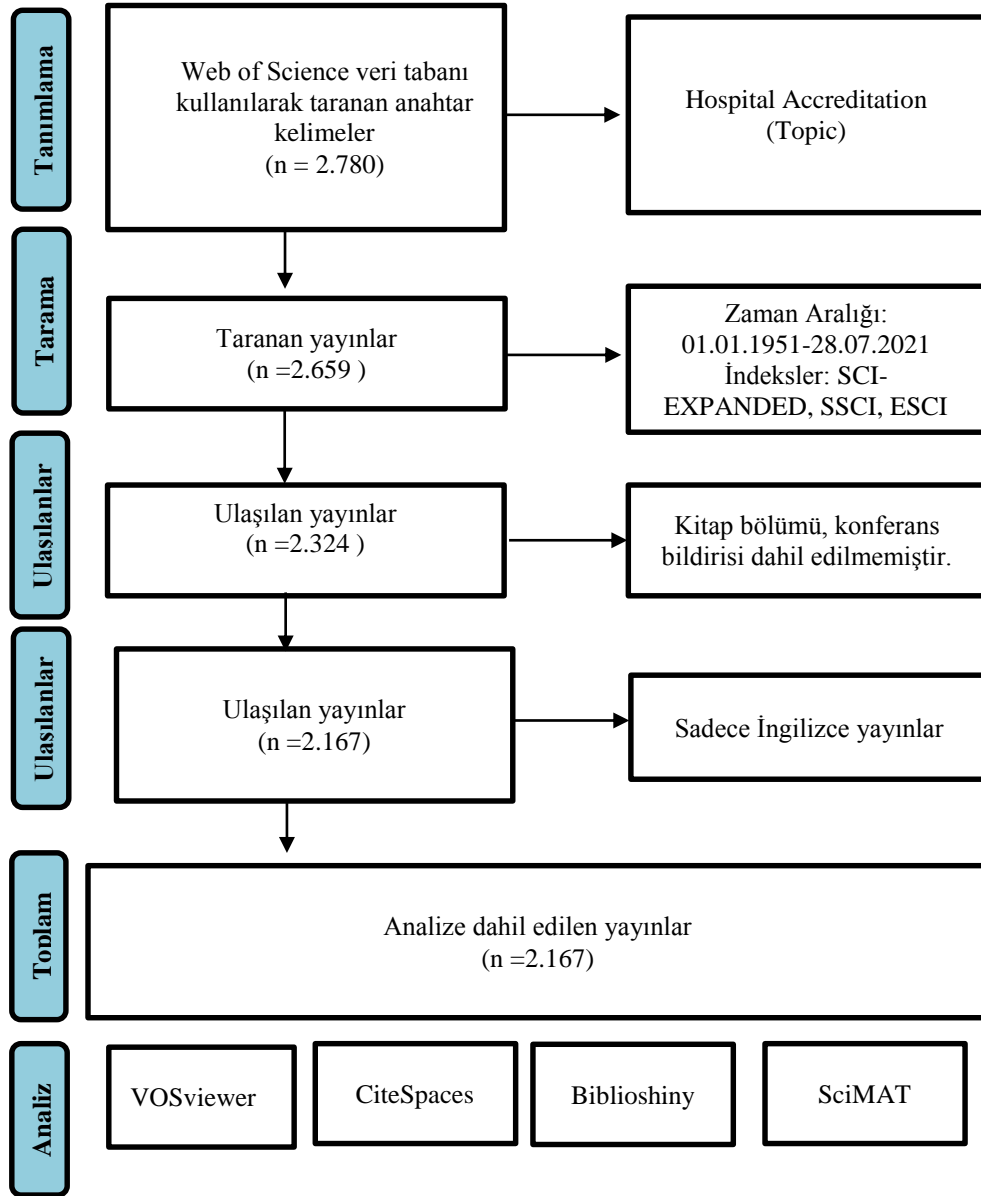
Analiz edilirken kelimelerin dört farklı boyutu incelenmiştir. Bunlar, başlık anahtar kelimeleri, özet anahtar kelimeleri, yazar anahtar kelimeleri ve artı anahtar kelimelerdir (keywords plus). Başlık anahtar kelimeleri, yayınların sadece başlıklarında kullanılan

kelimeleri, özet anahtar kelimeleri ise yayınların özet kısımlarında kullanılan kelimeleri ifade etmektedir. Yazar anahtar kelimesi, yazar tarafından sağlanan ve yayının özünü ifade eden anahtar kelime alanıdır. Artı anahtar kelimeler ise alıntı yapılan referanslardan veya bibliyografyadan türetilen genişletilmiş terimler sağlayan bir algoritmadır (Zhang vd., 2016). Ayrıca, artı anahtar kelimeler makale metninin bibliyografik kayıtlarında atıfta bulunulan belgelerin başlıklarından çıkarıldığı için ek arama terimleri de sağlamaktadır (Garfield, 1990).

Araştırmanın Modeli ve Veri Toplama Teknikleri

Çalışmanın modeline ait görsel Şekil 1’de verilmiştir. Bibliyometrik analizin ilk adımı, gerekli meta verilerin elde edilebileceği ham verileri toplamaktır (Carvalho vd., 2013). Bu çalışmada, bibliyometrik analizin yapılması için Web of Science (WoS) Çekirdek Koleksiyonu’na başvurulmuştur. Bunun Scopus’tan daha yüksek kalite standartlarına sahip olduğu kabul edilmektedir (Merigó vd., 2015). Veriler 01-01-1951 ve 28-07-2021 tarihleri arasında yer alan çalışmaları kapsamaktadır. Başlangıç tarihinin 1951 yılı olarak seçilmesinin nedeni, ABD’de American College of Surgeons (Amerikan Cerrahlar Birliği), American College of Physicians (Amerikan Hekimler Birliği), American Hospital Association (Amerikan Hastaneler Birliği), American Medical Association (Amerikan Tabipler Birliği) ve Canadian Medical Association (Kanada Tabipler Birliği) iş birliği ile “Joint Commission on Accreditation of Hospitals (Hastane Akreditasyonu Birleşik Komisyonu) adıyla ilk akreditasyon kurumunun 1951 yılında kurulmuş olmasıdır (Tengilimoğlu, 2013).

Yayın taramada “hospital accreditation” (hastane akreditasyonu) anahtar kelimesi Topic seçeneğiyle aratılmış ve 2780 çalışmaya ulaşılmıştır. Çalışmalar, SCI-EXPANDED, SSCI, ESCI indeksleriyle sınırlandırıldıktan sonra sadece makale olan yayınlar seçilmiştir. Son olarak bu makalelerin içinden sadece İngilizce dilinde yayımlanmış olan çalışmalar dâhil edilmiştir. Bunun sonucunda toplamda 2.167 çalışma analize tabi tutulmuştur.

Şekil 1. Araştırmanın Akış Şeması

Şekil 1’de araştırmaya dâhil edilen belgeler ve kullanılan analiz programları bir akış şeması yardımıyla ele alınmıştır. Başlangıçta 2780 çalışmaya ulaşılmış olup bunların içinden SCI-EXPANDED, SSCI, ESCI indeksleri, sadece makale olarak yayımlanan ve dili İngilizce olan çalışmalar seçilerek toplamda 2167 çalışma incelemeye tabi tutulmuştur.

Bulgular

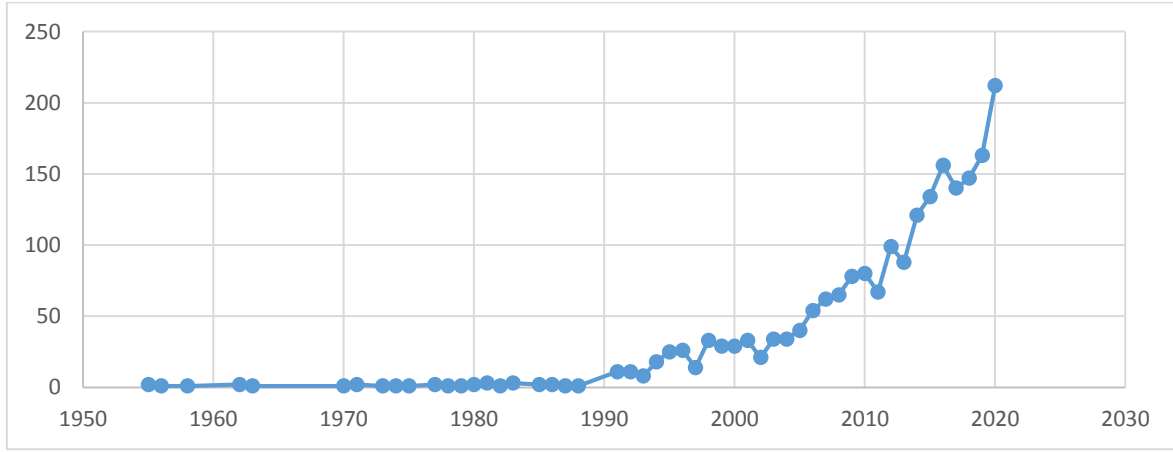
Bu çalışmanın temeli bibliyometrik bir yöntem olan co-word analize dayanmaktadır. Bu açıdan ortaya koyulan bulgular mevcut analize göre değerlendirilecektir. Hastane akreditasyonu ile ilgili yayınların 1951 yılından 28.07.2021 tarihine kadar gelişimi iki bölümde

incelenmiştir. İlk bölümde yayınların ve kelimelerin eğilimleri, ikinci bölümde kelimelerin birlikte oluşum ve tematik evrimleri ele alınmıştır.

A. Yayınların ve Kelimelerin Sayı ve Atıf Yönünden Eğilimleri

1. Yayın Eğilimleri

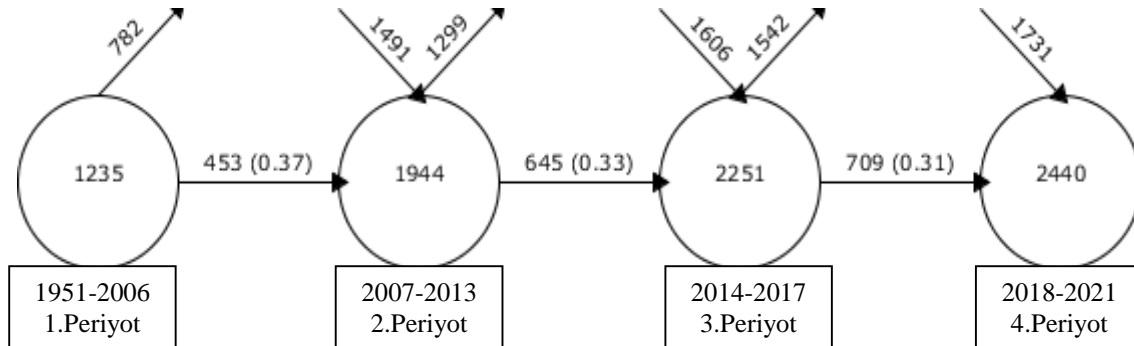
Çalışmaların 1955 yılında yayımlanmaya başladığı ve istikrarlı bir artış göstermediği görülmektedir (Grafik 1). 1990'dan sonra yayınların artma trendi ortaya çıkmıştır. 2020 yılı 212 çalışma ile literatüre en fazla yayın kazandırılan yıl olmuştur.

Grafik 1. Yıllara Göre Yayın Sayısı

2. Overlay (Kapsam) Grafiği

Temalar geliştikçe, yazar anahtar kelimeleri dönemler itibarıyla yeniden doğar, kaybolur veya diğer döneme aktarılır. Her dönemde yazar anahtar kelimelerindeki değişiklikleri göstermek için bir overlay (kapsam) haritası çizilmektedir.

Şekil 2. Yazar Anahtar Kelimelerinin Değişimi Overlay (Kapsam) Grafiği

Şekil 2, SciMAT programı yardımıyla elde edilen farklı periyotlarda hastane akreditasyonu alanındaki anahtar kelime sayısındaki değişiklikleri göstermektedir. Temaların

gelişimini daha yakından incelemek için yayınlar 4 periyoda ayrılmıştır. Ayrıca, yayınların 4 periyoda bölünmesinin bir diğer sebebi, 2167 çalışmayı ağırlıklı olarak dağıtmaktır. Birinci periyot 1951-2006 yıllarını, 2. periyot 2007-2013 yıllarını, 3. periyot 2014-2017 yıllarını ve 4. periyot 2018- 28.07.2021 tarihleri arasını kapsamaktadır.

İlk periyotta 1235 anahtar kelime yer almaktadır. Burada, 782 anahtar kelime dönemin sonunda kaybolmuş ve kalan 453 anahtar kelime bir sonraki döneme aktarılmıştır. İkinci periyotta, 1491 yeni anahtar kelime ortaya çıkmıştır. Bir önceki döneme ait olanlarla birlikte 1944 anahtar kelime olmuştur. Bu kelimelerin 645 tanesi üçüncü periyoda ulaşmış ve 1606 kelime yeni ortaya çıkmıştır. Bunların içinden 709 tanesi son periyoda aktarılmış ve 1731 yeni kelimenin kazanılması ile birlikte toplam kelime sayısı 2440 olmuştur. Ayrıca, anahtar kelimelerin dört dönem arasındaki tutarlılığı 0,37, 0,33 ve 0,31'dir.

3. Anahtar Kelimelerin Atıf Patlaması

Şekil 3'te Web of Science veri tabanından alınan verilerle CiteSpace yazılım programı kullanılarak elde edilen en güçlü atıf patlamasına sahip olan ilk 10 anahtar kelime yer almaktadır. Atıf patlaması, bir yazara, yayına ya da dergiye yapılan atıfların genellikle kısa bir süre içinde ortaya çıkardığı istatistiksel olarak anlamlı dalgalanmaları ifade etmektedir. Atıf patlamalarının frekansı yükseldikçe yayınlardan daha fazla yararlandığı anlaşılmaktadır (Chen vd., 2010).

Şekil 3. En Güçlü Atıf Patlamaları İle İlk 10 Anahtar Kelime (01.01.1955 -28.07.2021)

Analiz programı, potansiyel araştırma yönlerini ortaya çıkarmak için hastane akreditasyonu araştırmalarının odağını zaman dilimlerine göre açıklamak için atıf patlamaları ve patlamaları olan anahtar kelimeleri seçmektedir. Bunlardan 11,36 patlama gücü ile bariatrik cerrahi (obezite ameliyatı) anahtar kelimesinin atıf patlaması 2017 yılında başlamış olup 2021 yılında da devam etmektedir. Asistan hekim (resident) anahtar kelimesinin 2006 yılında atıf

patlaması başlarken 2014 yılında son bulmuştur. Eczane (pharmacy) anahtar kelimesinin ise 1991 yılında atıf patlaması başlamış 2004 yılında sönüştür. Tüp mide ameliyatı (sleeve gastrectomy) anahtar kelimesinin atıf patlaması 2019 yılında başlamış ve araştırmanın yapıldığı tarihte devam etmektedir.

4. Kelime Bulutları

Makalelerde en sık kullanılan kelimeler biblioshiny programı yoluyla kelime bulutları şeklinde görselleştirilebilmektedir. Görsellerde kelimelerin büyük puntolar ile yazılması kullanım sıklığını ifade etmektedir. Bir kelime ne kadar büyük punto ile yazılmışsa o kadar sık kullanılmıştır (Aria ve Cuccurullo, 2017). Şekil 4 kelime bulutlarını göstermektedir. Literatürde sıklığı yüksek olan kelimeler daha büyük boyuttadır. Kelime bulutu analizinde en sık kullanılan artı anahtar kelime (keywords plus) “bakım”dır (care) (4a). Yazarların kelime bulutu analizine göre yazarların anahtar kelime olarak en çok kullandığı kelime “kalite iyileştirme”dir (quality improvement) (4b). Makale başlıklarının kelime analizi bulutunda en sık kullanılan kelime “kalite”dir (quality) (4c). Özetlerin kelime analizinde en sık kullanılan kelime ise yine “bakım”dır (care) (4d).

(a) Artı Anahtar Kelimeler (KeyWords Plus)

(b) Yazar Anahtar Kelimeleri

(c) Başlıklar

(d) Özetler

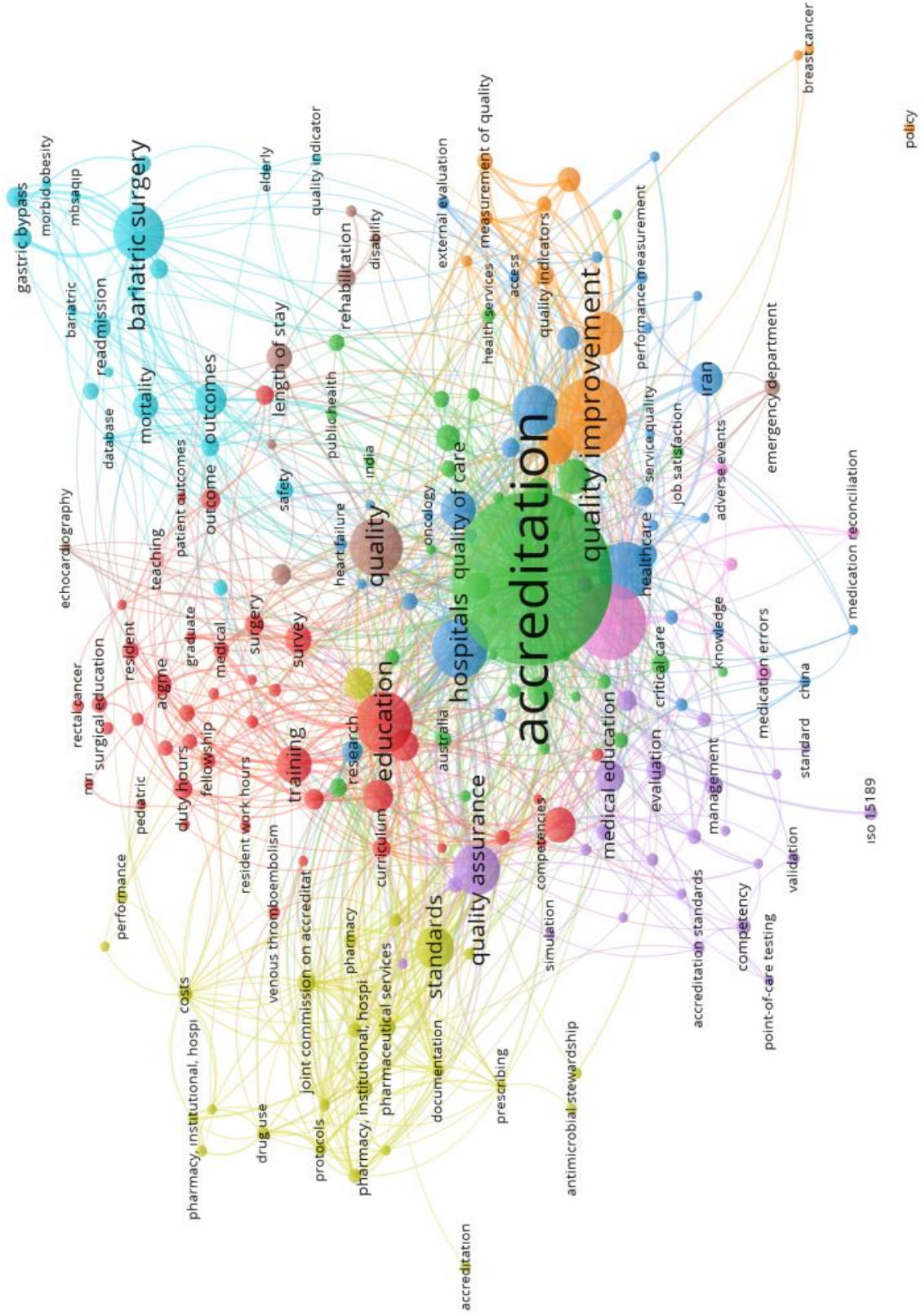
Şekil 4. Kelime Bulutu Analizi

B. Kelimelerin Birlikte Oluşumu ve Tematik Evrimler

Bu bölüm, kelimeler arasındaki ilişkiyi kullanarak çeşitli temaları görmeye yardımcı olmaktadır. İlk olarak hastane akreditasyonu kelime bağlantılarını değerlendirmek için birlikte oluşum ağından yararlanılmıştır. Daha sonra bu kelime ağları, ağın merkezietini ve yoğunluğunu analiz etmek için “Tematik Harita” adı verilen iki boyutlu bir matrisle görselleştirilmiştir.

1) Birlikte Oluşum Ağı

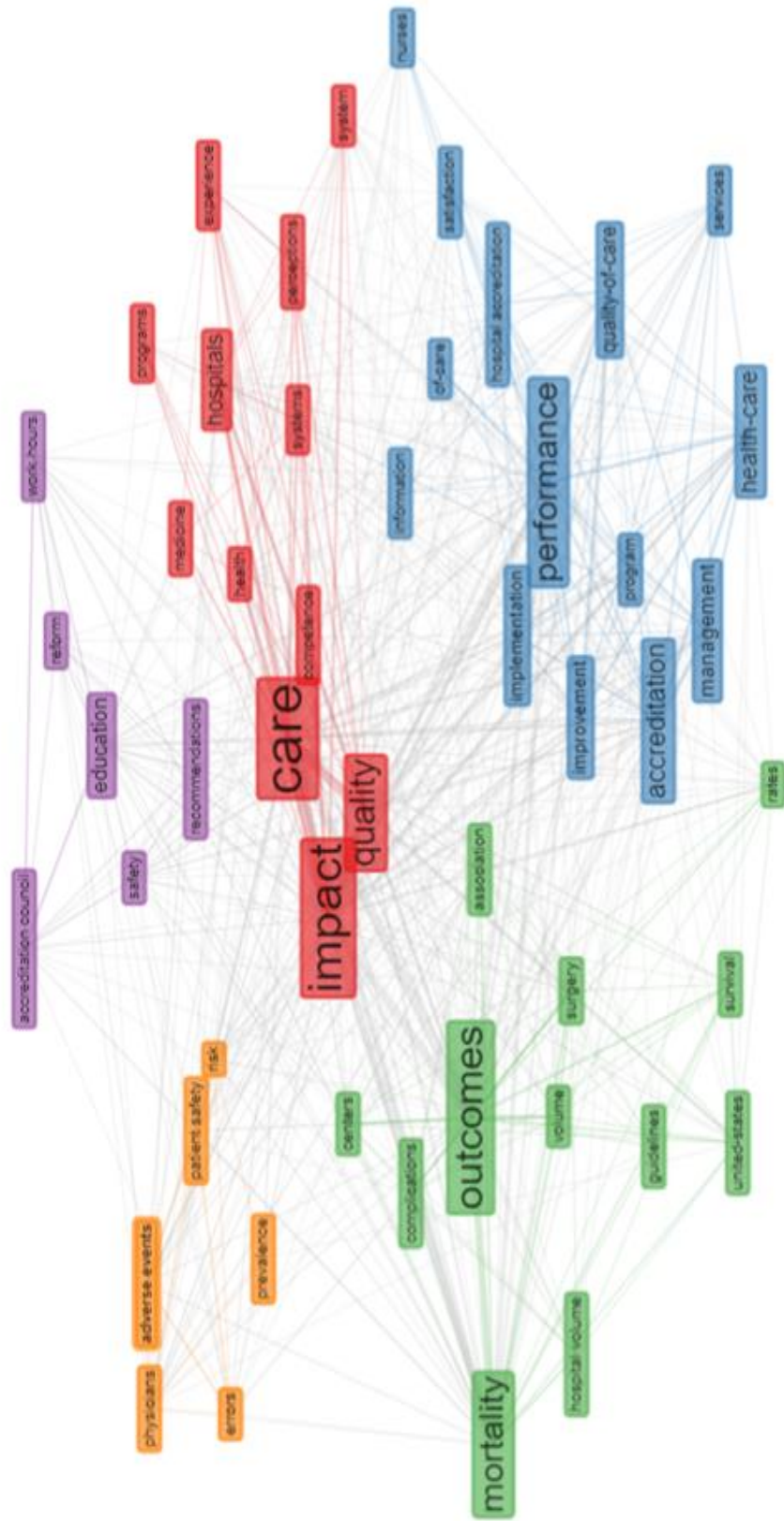
Hastane akreditasyonu ile ilgili yayınların en önemli konularını bulmak için yazar anahtar kelimeleri VOSviewer programı kullanılarak görselleştirilmiştir (Şekil 5).

Şekil 5. Hastane Akreditasyonuna İlişkin Yayınlardaki Yazar Anahtar Kelimelerinin Birlikte Oluşum Haritası (01.01.1955 -28.07.2021)

Toplam 4040 anahtar kelime bulunmaktadır. Şekil 5’te bu kelimelerden eşik değer 5 seçilerek 205 kelime incelemeye tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda anahtar kelimeler 9 farklı kümeye ayrılmıştır. Yeşil küme “akreditasyon” (accreditation), mavi küme “hastaneler” (hospitals), mor küme “kalite güvencesi” (quality assurance), kırmızı küme “eğitim” (education), sarı küme “standartlar” (standards), turkuaz küme “bariyatrik cerrahi” (bariatric surgery), kahverengi küme “kalite” (quality), turuncu küme “kalite iyileştirme” (quality improvement), pembe küme “hasta güvenliği” (patient safety) olarak adlandırılmıştır. En fazla birlikte oluşum gösteren kelime “akreditasyon”dur (accreditation) (253). Bunu “kalite iyileştirme” (quality improvement) (83), hasta güvenliği (patient safety) (81), eğitim (education) (59) ve hastaneler (hospitals) (58) takip etmektedir.

Biblioshiny programı ile yapılan artı anahtar kelimelerin (keywords plus) birlikte oluşum ağı Şekil 6’da yer almaktadır. Birlikte oluşum ağı hastane akreditasyonu konulu çalışmaların beş akıma bölünebileceğini göstermektedir. Kırmızı küme “bakım”, mor küme “eğitim”, yeşil küme “sonuçlar”, mavi küme “performans” ve turuncu küme “hasta güvenliği” ile ilişkilidir.

Şekil 6. Hastane Akreditasyonuna İlişkin Yayınlardaki Artı Anahtar Kelimelerin (Keywords Plus) Birlikte Oluşum Haritası (01.01.1955 -28.07.2021)

2) Tematik Harita

Sonuçların daha iyi yorumlanması için bazı araştırma temaları belirlenmiştir. Araştırma temasının önemini ve gelişimini analiz etmek için belirlenen temalar stratejik bir diyagramda kategorilere ayırabilir (Cobo vd., 2011). Şekil 7'de gösterilen tematik haritalar SciMAT programıyla elde edilmiştir. Buna göre yoğunluğa (y eksen) ve merkeziliğe (x eksen) dayalı tematik haritayı temsil etmektedir. Merkezilik (centrality), seçilen temanın önemini ölçer ve yoğunluk (density), seçilen temanın gelişimini ölçmektedir (Cobo vd., 2012). Analiz edilen periyotların her biri için araştırma temaları, normalleştirilmiş bir ortak kelime (co-words) ağı (Callon vd., 1983) üzerinden bir kümeleme algoritması (Coulter vd., 1998; Juliani ve Oliveira, 2016) uygulanarak tespit edilir. Buna göre dört tür araştırma teması tanımlanabilir (Cobo vd., 2011).

Motor temalar (çeyrek 1): Bu kadrındaki temalar araştırma alanının geliştirilmesi ve yapılandırılması ile ilgilidir. Güçlü bir merkezilik ve yüksek yoğunluk sundukları göz önüne alındığında, alanın motor temaları olarak bilinirler. Haritanın sağ üst kısmını temsil etmektedir.

1. Periyotta motor temalar; hekimler, yönetim, veri toplama ve programdır.

2. Periyotta motor temalar; sağlık hizmetleri, bakım kalitesi, akreditasyon kurulu, hızlar ve bariatrik cerrahidir.

3. Periyotta motor temalar; uyku eksikliği, bariatrik cerrahi, hizmetler, dışsal kalite değerlendirmesi ve ruh sağlığıdır.

4. Periyotta motor temalar; laparoskopik tüp mide ameliyatı, tüp mide ameliyatı ve akreditasyon konseyidir.

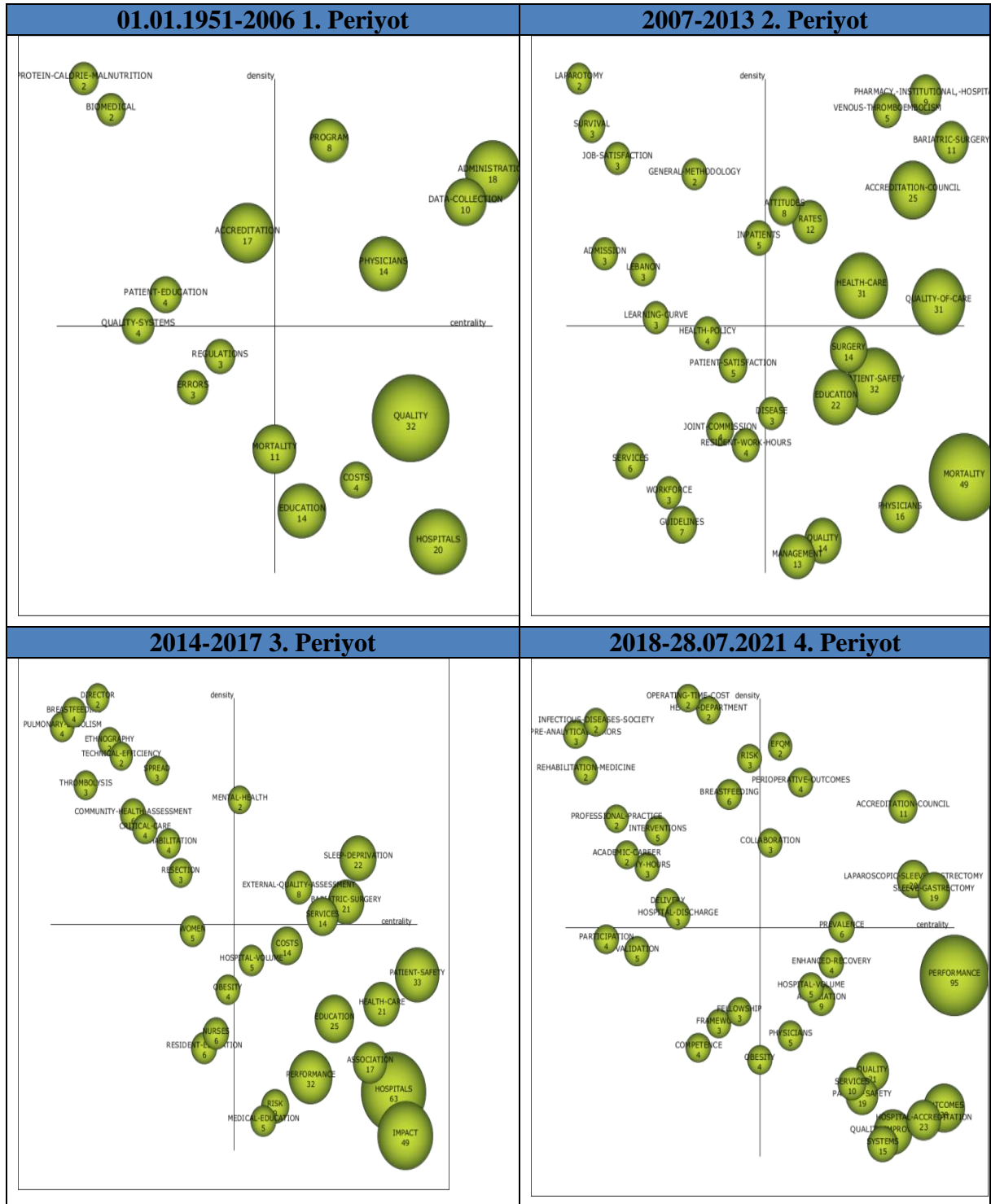
Oldukça gelişmiş ve izole edilmiş temalar (çeyrek 2): Bu kelimeler birbiriyle yakından ilişkilidir. Haritanın sol üst kısmını temsil etmektedir.

1. Periyotta oldukça gelişmiş ve izole edilmiş temalar; akreditasyon, hasta eğitimi, kalite sistemleri, protein-kalori-kötü beslenme ve biyomedikaldir.

2. Periyotta oldukça gelişmiş ve izole edilmiş temalar; yatan hastalar, hasta kabul, Lübnan, iş doyum ve hayatta kalmadır.

3. Periyotta oldukça gelişmiş ve izole edilmiş temalar; toplum sağlığı değerlendirmesi, kritik bakım, stabilizasyon, pulmoner emboli ve emzirmedir.

4. Periyotta oldukça gelişmiş ve izole edilmiş temalar; emzirme, müdahaleler, hastaneden taburculuk ve risktir.

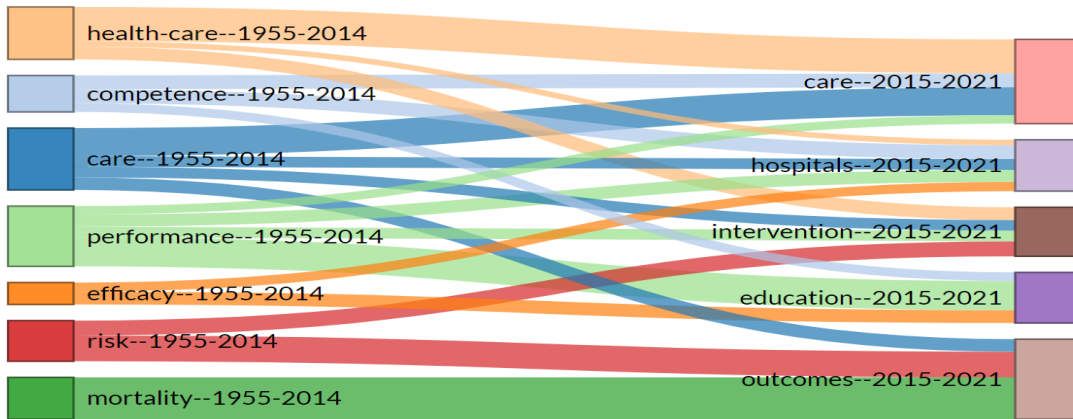
Şekil 7. Tematik Haritalar

Ortaya çıkan veya azalan temalar (çeyrek 3): Bu temalar nispeten zayıftır ve düşük yoğunluğa ve merkeziliğe sahiptir. Esas olarak yeni gelişen veya kaybolan temaları temsil ederler. Haritanın sol alt kısmını ifade etmektedir.

1. **Periyotta ortaya çıkan veya azalan temalar;** düzenlemeler ve hatalardır.
2. **Periyotta ortaya çıkan veya azalan temalar;** rehberler, hizmetler, hasta memnuniyeti, Joint Commission ve asistan çalışma saatleridir.
3. **Periyotta ortaya çıkan veya azalan temalar;** hemşireler, asistan eğitimi, obezite ve kadınlardır.
4. **Periyotta ortaya çıkan veya azalan temalar;** validasyon, katılım, yeterlik ve çerçevedir.

Temel ve dönüşümsel temalar (çeyrek 4): Bu temalar araştırma alanıyla ilgilidir ancak iyi geliştirilmemiştir. Haritanın sağ alt kısmını temsil etmektedir.

1. **Periyotta temel ve dönüşümsel temalar;** kalite, hastaneler, eğitim, mortalite ve maliyetlerdir.
2. **Periyotta temel ve dönüşümsel temalar;** mortalite, hasta güvenliği, eğitim, hekimler, cerrahi, kalite ve yönetimidir.
3. **Periyotta temel ve dönüşümsel temalar;** hastaneler, etki, hasta güvenliği, performans, eğitim ve sağlık hizmetleridir.
4. **Periyotta temel ve dönüşümsel temalar;** performans, sonuçlar, kalite iyileştirme, hastane akreditasyonu, kalite ve hasta güvenliğidir.

Şekil 8. Anahtar Kelimelerin Tematik Evrimi

Şekil 8’de tematik haritaya ek olarak tematik evrim yer almaktadır. Tematik evrim, hastane akreditasyonu ile ilgili çalışmaların tarihsel gelişimini göstermektedir. Anahtar kelimeleri ve tematik evrimi kullanmak, temaların tarihini ve bu temaların nasıl geliştiğini tasvir etmektedir. Tematik evrim, biblioshiny programı kullanılarak ve iki zaman dilimiyle incelenmiştir. Bu zaman bölümlenmesi, tematik evrimin daha iyi temsilini sağlamak amacıyla yazarlar tarafından yapılmıştır. İlk dönem 1951’den 2014’e, ikinci dönem 2015’ten 28.07.2021’e kadar olan yayınları kapsamaktadır. Temalar zamanla gelişmiştir. İlk dönem

sağlık hizmetleri, yeterlik, bakım, performans, etkenlik, risk, mortalite kelimelerini kapsamaktadır. Bu kelimeler ikinci dönemde bakım, hastaneler, müdahale, eğitim ve sonuçlar olarak dönüşmüştür.

Tartışma ve Sonuç

Hastaneler, uzmanlık alanları ve ilgili kaynakları ve hizmet alanları için etkili ekonomik merkezler olarak rolleri göz önüne alındığında, toplum sağlığını ve refahını geliştirmedeki potansiyel olarak önemli rolleriyle giderek daha fazla dikkat çekmektedir. Hastalığı önleme ve daha iyi sağlık sonuçlarını ödüllendirme anlayışıyla sağlık hizmeti geri ödemelerinde yapılan değişiklikler, hastaneleri akreditasyon çabalarına yönelten etkenlerden olmuştur. Sağlık kuruluşları içinde olumlu davranışları teşvik etmek için uzun zamandır önemli bir araç olarak kabul edilen hastane akreditasyon sistemleri, hastaneler için kullanılması gereken bir fırsat olarak görülmektedir (Poku vd., 2017).

Temelleri ilk olarak 1917’de ABD’de American College of Surgeons (Amerikan Cerrahlar Birliği) tarafından geliştirilen “Hastaneler için Minimum Standartlar” ile atılan hastane akreditasyonu, 1951 yılında başlatılmış ve o zamandan beri hastane akreditasyon programlarının sayısı hızla artmıştır (Alkhenizan ve Shaw, 2011). Hastane akreditasyon programları yoluyla karmaşık bir politika müdahalesi, kalite ve güvenlik yönetimi standartlarına uyumu teşvik etme ve sürekli kalite iyileştirmeye sevk etme fonksiyonlarını yerine getirir. Daha pratik bir düzeyde, bu programlar, hastanenin genel performansının iyileşmesine yol açması gereken bir kalite yönetim sistemi, toplam kalite yönetimi veya sürekli kalite iyileştirme standartlarını temsil eder (Wardhani vd., 2019).

Bugüne kadar sık şekilde kullanılan ve hastanelerin daha kaliteli ve güvenli kurumlar olmalarına yardımcı olan hastane akreditasyonuna ilişkin yayınların bilimsel literatürde giderek artan şekilde yer aldığı görülmektedir. Bu çalışmada, 1990’dan itibaren hastane akreditasyonu konusunda yapılan yayınların artış eğiliminde olduğu bulunmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasının önemli bir sebebi olarak, 1951 yılında ilk akreditasyon kuruluşunun kurulması gösterilebilir. İlk adı Joint Commission on Accreditation of Hospitals (Hastane Akreditasyonu Birleşik Komisyonu- JCAH) olan bu kuruluşun adı zaman içinde değişmiş olup günümüzde The Joint Commission (Birleşik Komisyon) şeklindedir (The Joint Commission, 2022). Bu kuruluş sayesinde 1990’larda hastane akreditasyonunun ABD’den tüm dünyaya ulaşmasının bu sistemin uluslararası anlamda kullanımını ve tanınırlığını daha fazla artırdığı söylenebilir (Alkhenizan ve Shaw, 2011).

Bu çalışma kapsamında incelenen ve anahtar kelimelerin zaman içinde nasıl bir kapsamda ilerlediğini gösteren overlay grafiğinde 1951 yılından itibaren anahtar kelimelerin

değişim göstererek ilerlediği görülmektedir. Her periyotta daha fazla anahtar kelime ortaya çıkmıştır. Ancak, halihazırda devam eden 4. periyot yeni ortaya çıkan anahtar kelime sayısı bakımından dikkat çekmektedir. Yeni ortaya çıkan kelime sayısının artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Bu durumun, zaman içinde ulusal ve uluslararası hastane akreditasyon standartlarında da güncellemeler ve gelişimler olmasıyla (Mosadeghrad ve Ghazanfari, 2021) ilişkili olduğu düşünülmektedir. Yıllar geçtikçe standart sayısı ve çeşitleri ihtiyaçlara karşılık verecek şekilde değişim göstermiş ve bu da yayınlara yansımıştır.

Bu çalışmadaki atıf patlamaları incelendiğinde, aslında 3 farklı dönemde atıf patlama frekanslarının elde edildiği belirtilebilir. Bunlar 1991-2004, 2005-2014 ve 2017-2021 şeklindedir. Her dönem içinde farklı anahtar kelimeler atıflarda yer almıştır. Örneğin eczane, kurumsal ve yönetim anahtar kelimeleri 1991-2004 döneminde en yüksek atıf patlamasına sahip kelimelerdir. Bu dönemdeki yayınlarda belirtilen anahtar kelimeler daha sık tercih edilmiştir. En son dönemde (2017-2021) ise “bariatrik cerrahi” anahtar kelimesi bir atıf patlaması gerçekleştirmiştir. ABD başta olmak üzere obezite küresel boyutta önemli bir halk sağlığı sorunu olup her geçen gün artış göstermektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2022). Bariatrik cerrahi, morbid obezlerin tedavisinde en etkili tedavi yöntemidir. Gittikçe daha çok gerçekleştirilen bariatrik cerrahide güvenliği ve kaliteyi artırmak için ilk olarak 2004 yılında Amerikan Metabolik ve Bariatrik Cerrahi Derneği (American Society for Metabolic and Bariatric Surgery) ve 2005 yılında Amerikan Cerrahlar Birliği (American College of Surgeons) tarafından bariatrik cerrahide ulusal kuruluş akreditasyonu uygulanmıştır. Daha sonra (2012 yılında) bu iki akreditasyon programı Metabolik ve Bariatrik Cerrahi Akreditasyon ve Kalite İyileştirme Programı (Metabolic and Bariatric Surgery Accreditation and Quality Improvement Program: MBSAQIP) olarak tek bir programda birleştirilmiştir (Blondet vd., 2015). Bu gelişmelerden sonra hastane akreditasyonu alanında bariatrik cerrahinin önem kazanmaya başladığı söylenebilir.

En yakın tarihteki (2019-2021) atıf patlamasına sahip anahtar kelime olan “sleeve gastrektomi” (tüp mide ameliyatı) de güncel bariatrik cerrahi yaklaşımlarından biridir (Gasmi vd., 2022). Tüp mide ameliyatı sonrası hastanın aynı gün taburcu olmasının popülerlik kazanması (Dreifuss vd., 2022) gibi nedenler, bu prosedürün akredite kuruluşlarda yapılmasının önemini artırmış olabilir. Bu konuda yapılan araştırmaların, akreditasyon programının (MBSAQIP) veri tabanından yararlanması da atıf patlamasına katkıda bulunmuş olabilir. Buradan hareketle atıf patlamasına sahip anahtar kelimelerin patlamanın yaşandığı dönemler itibarıyla yayınlarda sıkça kullanıldığı, planlanacak yeni yayınlar için de bir rehber niteliği gördüğü düşünülmektedir. Diğer yandan bazı kelimelerin artık atıf patlamalarında yer almaması

hiç kullanılmadığı anlamına gelmemektedir. Her dönemde farklı anahtar kelimeler popüler olabileceği için bu sonuç ortaya çıkmaktadır.

Gerçekleştirilen kelime bulutları analizi sonucunda, özellikle bakım ve kalite anahtar kelimelerinin diğer anahtar kelimelerden çok daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Hastane akreditasyon sisteminin en temel amaçları arasında daha kaliteli ve güvenli bakım sunmanın temin edilmesi yer aldığı için (Braithwaite vd., 2010; Yousefinezhadi vd., 2020) bu durum şaşırtıcı değildir. Akreditasyonun nihai amacı, halka sunulan sağlık bakım hizmetlerinin güvenliğini ve kalitesini iyileştirmektir (Kaya, 2005). Bu nedenle, yazarlar tarafından verilen anahtar kelimeler arasında kalite iyileştirme ve hasta güvenliği kelimelerinin en önde yer aldığı düşünülmektedir. Diğer yandan, akreditasyon programlarının gerçekten sağlık hizmetlerinin kalitesini iyileştirmede etkili olup olmadığı konusunun (Yildiz ve Kaya, 2014) bu alandaki araştırma gündeminde yerini koruduğu görülmektedir. Bununla birlikte, kelime bulutu analizi, akreditasyon çalışmalarında cerrahi ve özellikle bariatrik cerrahi anahtar kelimelerinin öne çıktığını göstermektedir.

VOSviewer kullanılarak elde edilen yazar anahtar kelimelerinin birlikte oluşum analizi sonucunda kelimelerin 9 farklı kümeye ayrıldığı görülmüştür. Bu kümelerden en sık birlikte oluşum gösteren kümenin akreditasyon olması oldukça doğaldır. Çünkü, diğer kümelerin akreditasyon kümesiyle birlikte oluşum ilişkisi yüksektir. Ayrıca, en fazla birlikte oluşum gösteren diğer kümelerin (kalite iyileştirme, hasta güvenliği, eğitim ve hastaneler) akreditasyon kümesiyle yakından ilişkili olduğu da açıktır.

Biblioshiny kullanılarak artı anahtar kelimelerin (keywords plus) birlikte oluşum ağı da incelenmiştir. Keywords plus'taki veriler, bir makalenin referanslarının başlıklarında sıklıkla görünen ancak makalenin başlığında görünmeyen kelimeler veya ifadelerdir (Clarivate, 2022). Bunların daha genel olarak açıklayıcı olduğu, bilimsel alanların bilgi yapısını araştıran bibliyometrik analiz açısından yazar anahtar kelimeleri kadar etkili olduğu, ancak bir makalenin içeriğini temsil etmede daha az kapsamlı olduğu bulunmuştur (Zhang vd., 2016). Bu açıdan bakıldığında, hasta güvenliği ve eğitim kümeleri, hem yazar anahtar kelimeleri hem de artı anahtar kelimelerin analizinde ortak olan kümeler olarak ortaya çıkmıştır. Sonuçlar, performans ve bakım kümeleri ise artı anahtar kelimelerin analizinde birer küme olarak ortaya çıkarken yazar anahtar kelimeleri analizinde ayrı birer küme olarak bulunmamıştır. Bu durumda, makalelerin içeriğinden ziyade daha geniş bir açıdan bakıldığında, hastane akreditasyonu konulu çalışmalarda sonuçlar ve performans akımlarının ortaya çıktığı görülmektedir.

Tematik evrimler incelendiğinde, son periyottaki (2018-28.07.2021) motor temaların laparoskopik sleeve gastrektomi, sleeve gastrektomi (tüp mide ameliyatı) ve akreditasyon

konseyi olduğu görülmektedir. Son dönemin en temel çalışma alanlarına ait temalar bunlardır. Son dönemde dönüşümünü ve gelişimini sürdüren temalar ise; performans, sonuçlar, kalite iyileştirme, hastane akreditasyonu, kalite ve hasta güvenliğidir. Literatürde hastane akreditasyonu ve sonuçlar arasındaki bağlantıya ilişkin yeterli kanıt bulunmamaktadır (Al-Alawy vd., 2021a). Hastane akreditasyonunun performans ve sonuçlar üzerindeki etkisinin belirsiz olduğunu ifade eden araştırmalar bulunmaktadır. Bu konuda çelişkili bulgular yayımlanmıştır. Bir yandan hastane akreditasyonunun örgüt kültürü, klinik uygulama, örgütsel performans, klinik liderlik, hasta güvenliği sistemleri, hizmet kalitesi, bakım sunum süreci ve verimlilik üzerinde olumlu etkileri gösterilmiştir. Diğer yandan, çeşitli incelemeler, akreditasyonun bakım kalitesinde, sağlık sonuçlarında, hasta memnuniyetinde ve ekonomik sonuçlarda ölçülebilir değişiklikler üzerindeki etkisine ilişkin yetersiz kanıt bildirmiştir. Ek olarak, bazı incelemeler akreditasyonun maliyet-etkililiğini sorgulamıştır (Hussein vd., 2021). Araujo ve diğerlerinin (2020) belirttiği gibi, hastane akreditasyonunun sağlık hizmet kalitesi göstergeleri üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalarda metodolojik eksiklikler ve önemli bilgi boşlukları bulunmaktadır. Bu nedenle, gelişimini sürdürdüğü belirlenen performans, sonuçlar ve kalite iyileştirme gibi temaların ileride yapılacak olan çalışmalara yol göstereceği düşünülmektedir.

Anahtar kelimelerin tematik evrimi incelendiğinde, “sağlık bakım hizmetleri (health care)” temasının “bakım (care)”, “müdahale (intervention)” ve “hastane (hospital)” temalarına doğru bir evrim geçirdiği görülmektedir. Buradan hareketle sağlık bakım hizmetlerinin genel bir kavramı ifade eden içeriğinin zamanla daha spesifik hale geldiği söylenebilir. “Yeterlik” temasının son dönemde bakım, hastaneler ve eğitim temaları içinde yer aldığı belirtilebilir. “Bakım” temasının kapsamının “performans” temasıyla birlikte en çok geliştiği ifade edilebilir. “Sonuçlar” hastane akreditasyonu konulu çalışmaların son dönemde üzerinde durduğu çok önemli bir temadır.

Hastaneler, uygun bir maliyetle verimli, güvenli ve yüksek kaliteli bakım sağlama konusunda gittikçe daha fazla baskı altındadır (Al-Alawy vd., 2021b). Bu zorluğa yanıt olarak, dünya çapında birçok ülkede bakımın kalitesini artırmak ve hasta güvenliğini sağlamak için hastane akreditasyon programları başlatılmaktadır. Akreditasyon kriterleri ve değerlendirme unsurlarının her ülkeye ve bölgeye göre değişmekle birlikte, yapısal değerlendirme odaklı akreditasyondan, hem bakım sürecini hem de bundan kaynaklanan klinik sonuçları kapsayan bir yöne doğru yavaş yavaş geliştiği ve son yıllarda süreç ve sonuçların daha fazla vurgulandığı belirtilmektedir. Sonuç olarak, hastane akreditasyon programlarının hastaların klinik

sonuçlarını iyileştirip iyileştirmediği konusuna duyulan ilgi ve bu konuda yapılan araştırmalar artmaktadır (Lee vd., 2021).

“Performans” teması zaman içinde en çok “eğitim” daha sonra “müdahale” temasını beslemiştir. “Risk” teması ise müdahale ve sonuçlar temalarına evrilmiştir. “Mortalite” teması tamamen “sonuçlar” temasına dönüşmüştür. Nitekim, Lee ve diğerlerinin (2021) belirttiği gibi, hastane akreditasyon programlarının klinik etkisi değerlendirilirken sadece mortalitenin değil, aynı zamanda çeşitli klinik göstergelerin de dâhil edilmesi gerekmekte ve daha kapsamlı bir incelemeye ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca, sonuçlar sadece klinik göstergeleri değil yapı, süreç veya sonuç parametreleri üzerindeki bütün ölçülebilir etkileri içermektedir (Hussein vd., 2021). Genel olarak bakıldığında, birçok temanın zaman içinde en çok evrildiği temalar, bakım ve sonuçlar olmuştur. Hastane akreditasyonunun asıl amacı, bakımın kalitesini ve güvenliğini geliştirmek olduğu için bakım temasının öne çıkması şaşırtıcı değildir. Sonuçlar temasının öne çıkması ise hastane akreditasyonu konusundaki çalışmaların artık yapı ve süreçlerden ziyade bunların sonuçlarını araştırmaya yöneldiğinin açık bir göstergesidir.

Hastane akreditasyonu konusunda yapılan yayınların kavramsal yapısının ve tematik değişiminin bibliyometrik bir yöntem olan co-word analizi ile sistematik olarak analiz edilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, Web of Science veri tabanı kullanılarak ulaşılan makaleler çeşitli görsel haritalama programları yoluyla incelenmiştir. Çalışma sonucunda, hastane akreditasyonu konusunda en fazla yayının 2020 yılında yayımlandığı, yeni ortaya çıkan anahtar kelime sayısının artış eğiliminde olduğu, en sık kullanılan yazar anahtar kelimesinin ise kalite iyileştirme olduğu belirlenmiştir. Birlikte oluşum analizi kapsamında yazar anahtar kelimeleri 9 kümeye ayrılmıştır: Akreditasyon, hastaneler, kalite güvencesi, eğitim, standartlar, bariatrik cerrahi, kalite, kalite iyileştirme ve hasta güvenliği. Bunlardan en sık birlikte oluşum gösteren küme akreditasyon kümesidir.

Son yılların en temel çalışma alanlarına ait temaların özellikle tüp mide ameliyatı ile ilgili olduğu ve yine son zamanlarda en yüksek atıf patlamasının bariatrik cerrahi temalı çalışmalarda meydana geldiği tespit edilmiştir. En fazla evrim geçiren anahtar kelimeler bakım ve performans kelimeleridir. Performans anahtar kelimesi bakım, hastaneler, müdahale ve eğitim kelimelerine; bakım anahtar kelimesi ise bakım, hastaneler, müdahale ve sonuçlar anahtar kelimelerine evrilmiştir. “Sonuçlar” hastane akreditasyonu konulu çalışmaların son dönemde üzerinde durduğu çok önemli bir temadır. Buradan hareketle hastane akreditasyonu konusunda gelecekte yapılacak çalışmalarda sonuçlara önem verilmesi önerilebilir.

Bu çalışmada yalnızca Web of Science veri tabanında indekslenen makaleler incelendiğinden değerlendirme yapılırken bu durum dikkate alınmalıdır. Benzer çalışmalarda

diğer veri tabanları da kullanılabilir. Ayrıca, bibliyometrik analiz sınırlılıkları dikkate alındığında, hastane akreditasyonu ile ilgili yayınların derinlemesine nitel analiz içeren çalışmalarla incelenmesi de önerilmektedir.

Kaynakça

Al-alawy, K., Moonesar IA., Obaid HAM., Gaafar R., Bawadi EIA. (2021a). A mixed-methods study to explore the impact of hospital accreditation. *INQUIRY: The Journal of Health Care Organization, Provision, and Financing*, 58, 1-8.

Al-Alawy, K., Moonesar, IA., Obaid, HAM., Bawadi, EIA., Gaafar, R. (2021b). Hospital accreditation: A review of evidence, regulatory compliance, and healthcare outcome measures. *Dubai Medical Journal*, 4, 248-255.

Alkhenizan, A., Shaw, C. (2011). Impact of accreditation on the quality of healthcare services: A systematic review of the literature. *Ann Saudi Med*, 31(4), 407-416.

Araujo, CAS., Siqueira, MM., Malik, MA. (2020). Hospital accreditation impact on healthcare quality dimensions: A systematic review. *International Journal for Quality in Health Care*, 32(8), 531-544.

Aria, M., Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975.

Artsın, M. (2020). Bir metin madenciliği uygulaması: VOSviewer. *Eskişehir Teknik Üniversitesi Bilim Ve Teknoloji Dergisi B-Teorik Bilimler*, 8(2), 344-354.

Ashish, KJ. (2018). Accreditation, quality and making hospital care better. *JAMA*, 320(23), 2410-2411.

Blondet, JJ., Morton, JM., Nguyen, NT. (2015). Hospital accreditation and bariatric surgery: Is it important? *Advances in Surgery*, 49, 123-129.

Braithwaite, J., Greenfield, D., Westbrook, J., Pawsey, M., Westbrook, M., & Lancaster, J. (2010). Health service accreditation as a predictor of clinical and organisational performance: A blinded, random, stratified study. *Quality and Safety in Health Care*, 19(1), 14-21.

Callon M, Courtial JP, Turner WA, Bauin, S. (1983). From translations to problematic networks: An introduction to co-word analysis. *Social Science Information*, 22(2), 191-235.

Chen, C. (2016). *CiteSpace: A practical guide for mapping scientific literature*, Nova Science Publishers, Incorporated.

Chen, C., Ibekwe-Sanjuan, F., Hou, J. (2010). The structure and dynamics of co-citation clusters: A multiple-perspective co-citation analysis. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 61(7), 1386-1409.

Clarivate. (2022). KeyWords Plus generation, creation, and changes. Erişim tarihi: 26.01.2022, https://support.clarivate.com/ScientificandAcademicResearch/s/article/KeyWords-Plus-generation-creation-and-changes?language=en_US

Cobo, MJ., López-Herrera, AG, Herrera-Viedma, E., Herrera F. (2011). An approach for detecting, quantifying, and visualizing the evolution of a research field: A practical application to the Fuzzy Sets Theory field. *Journal of Informetrics*, 5(1), 146-166.

Cobo, MJ., López-Herrera, AG., Herrera-Viedma, E., Herrera, F. (2012). SciMAT : A new science mapping analysis software tool. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 63(8), 1609-1630.

Coulter, N., Monarch, I., Konda, S. (1998). Software engineering as seen through its research literature: A study in co-word analysis. *Journal of the American Society for Information Science, Association for Information Science & Technology*, 49(13), 1206-1223.

Dreifuss, NH., Xie, J., Schlottmann, F., Cubisino, A., Baz, C., & Masrur, MA. (2022). Risk factors for readmission after same-day discharge sleeve gastrectomy: A metabolic and bariatric surgery accreditation and quality improvement program database analysis. *Obesity surgery*. Erişim tarihi: 01.02.2022, <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11695-022-05919-y.pdf>

Garfield, E. (1990). Key-words-plus takes you beyond title words. Part 2, Expanded journal coverage for current contents on-diskette includes social and behavioral-sciences. *Current Comments*, 33, 300-304.

Gasmi, A., Bjorklund, G., Mujawdiya, PK., Semenova, Y., Peana, M., & Costea, DO. (2022). Micronutrients deficiencies in patients after bariatric surgery. *European Journal of Nutrition*, 61, 55-67.

Glanzel, W. (1996). The need for standards in bibliometric research and technology. *Scientometrics*, 35, 167-176.

Gong, R., Xue, J., Zhao, L., Zolotova, O., Ji, X., Xu, Y. (2019). A bibliometric analysis of green supply chain management based on the Web of Science (WOS) platform. *Sustainability*, 11(12), 3459.

Gutierrez-Salcedo, M., Martinez, MA., Moral-Muñoz, JA., Herrera-Viedma, E., Torres-Albero, C., Cobo, MJ. (2018). Some bibliometric procedures for analyzing and evaluating research fields. *Applied Intelligence*, 48, 1275-1287.

Hijazi, HH., Harvey, HL., Alyahya, MS., Alshraideh, HA., Al abdi, RM., Parahoo, SK. (2018). The impact of applying quality management practices on patient centeredness in Jordanian public hospitals: Results of predictive modeling. *INQUIRY: The Journal of Health Care Organization, Provision, and Financing*, 55, 1-15.

Hu, CP., Hu, JM., Deng, SL., Liu, Y. (2013). A co-word analysis of library and information science in China. *Scientometrics*, 97(2), 369-382.

Hussein, M., Pavlova, M., Ghalwash, M., Groot, W. (2021). The impact of hospital accreditation on the quality of healthcare: A systematic literature review. *BMC Health Services Research*, 21, 1057.

JCI, (2022a). Who we are? Erişim tarihi: 27.01.2022, <https://www.jointcommissioninternational.org/about-jci/who-we-are/>

JCI, (2022b). Search for JCI-accredited organizations. Erişim tarihi: 03.02.2022, [https://www.jointcommissioninternational.org/about-jci/accredited-organizations/#q=Turkey&f:_Facet_World_Hospital_Accreditation=\[Academic%20Medical%20Center%20Hospital%20Program\]](https://www.jointcommissioninternational.org/about-jci/accredited-organizations/#q=Turkey&f:_Facet_World_Hospital_Accreditation=[Academic%20Medical%20Center%20Hospital%20Program])

Jha, AK. (2018). Accreditation, quality and making hospital care better. *The JAMA Forum*, 320(23), 2410-2411.

Juliani, F., Oliveira, OJ. (2016). State of research on public service management: Identifying scientific gaps from a bibliometric study. *International Journal of Information Management*, 36(6), 1033-1041.

Karamali, M., Bahadori, M., Ravangard, R., Yaghoubi, M. (2020). Knowledge mapping of hospital accreditation research: A cword analysis. *International Journal of Health Care Quality Assurance*, 33(6), 429-445.

Kaya, S., Karsavuran, S., Yıldız, A. (2015). Medical tourism developments within Turkey. Lunt N, Horsfall D, Hanefeld J. (Eds). *Handbook on medical tourism and patient mobility* (pp. 332-338), Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

Kaya, S., Korku, C. (2016). Sağlık hizmetlerinde kalite standartları. Varlı Uzun G. (Ed). *Ağız ve diş teknikerleri için dört elli diş hekimliği* (ss. 537-547). Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri.

Kaya, S. (2005). Sağlık hizmetlerinde bir dışsal kalite değerlendirme mekanizması: Akreditasyon. *SB Diyalog*, 2(15), 33.

Lazzeri, G., Troiano, G., Centauri, F., Mezzatesta, V., Presicce, G., & Gusinu, R. (2019). Accreditation and quality in the Italian national health care system: A 10 years long review. *Epidemiology Biostatistics and Public Health*, 16(2), 1-8.

Lee, BY., Chun, YJ., Lee, YH. (2021). Comparison of major clinical outcomes between accredited and nonaccredited hospitals for inpatient care of acute myocardial infarction. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(6), 3019.

Liu, GY., Hu, JM., Wang, HL. (2012). A co-word analysis of digital library field in China. *Scientometrics*, 91(1), 203-217.

Moral-Muñoz, JA., Herrera-Viedma, E., Santisteban-Espejo, A., Cobo, MJ. (2020). Software tools for conducting bibliometric analysis in science: An up-to-date review. *El Profesional de la Información*, 29(1), e290103.

Mosadeghrad, MA., Ghazanfari, F. (2021). Developing a hospital accreditation model: A Delphi study. *BMC Health Services Research*, 21(1), 879.

Nicklin, W. (2013). The value and impact of health care accreditation: A literature review. Erişim tarihi: 07.01.2022, <https://aventa.org/pdfs/valueimpactaccreditation.pdf>

Oliveira, JLC., Gabriel, CS, Fertoni, HP., Matsuda, LM. (2017). Management changes resulting from hospital accreditation. *Revista Latino-Americana de Enfermagem*, 25, e2851.

Poku, MK., Hellmann, DB., Sharfstein, JM. (2017). Hospital accreditation and community health. *The American Journal of Medicine*, 130(2), 117-118.

Shaw, C., Groene, O., Berger, E. (2019). External institutional strategies: Accreditation, certification, supervision. Busse R, Klazinga N, Panteli D, Quentin W. (Eds). Improving health care quality in Europe: Characteristics, effectiveness and implementation of different strategies. *Health policy series 53* (pp. 203-232). World Health Organization and OECD, United Kingdom.

Shaw, CD. (2015). Hospital accreditation and medical tourism. Lunt N, Horsfall D, Hanefeld J. (Eds). *Handbook on medical tourism and patient mobility* (pp. 370-378). Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

Shaw, CD. (2003). Evaluating accreditation. *International Journal for Quality in Health Care*, 15(6), 455-456.

Shaw, CD. (2004). Toolkit for accreditation programs. The International Society for Quality in Health Care, Australia. Erişim tarihi: 27.01.2022, <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.495.1428&rep=rep1&type=pdf>

Singh, L. (2019). Medical tourism motivations: The driving force. *Journal of Multidisciplinary Academic Tourism*, 4(2), 77-86.

Sperling, D., Pikkell, RB. (2020). Promoting patients' rights through hospital accreditation. *Israel Journal of Health Policy Research*, 9, 47.

T.C. Sağlık Bakanlığı. (2022). Obezite. Erişim tarihi: 27.01.2022, <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/obezite/dunyada-obezitenin-gorulme-sikligi.html>

Tabrizi, JS., Gharibi, F., Wilson, AJ. (2011). Advantages and disadvantages of health care accreditation models. *Health Promotion Perspectives*, 1(1), 1-31.

Tengilimoğlu, D. (2013). Sağlık hizmetlerinde akreditasyon, belgelendirme ve kalite ödülleri. Kaya, S. (Ed), *Sağlık kurumlarında kalite yönetimi* (ss. 180-210) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.

The Joint Commission, (2022). History of the Joint Commission. Erişim tarihi: 27.01.2022, <https://www.jointcommission.org/about-us/facts-about-the-joint-commission/history-of-the-joint-commission/>

Todeschini, R., Baccini, A. (2016). Handbook of bibliometric indicators: Quantitative tools for studying and evaluating research. Wiley Publisher.

TÜSKA, (2022). TÜSKA'dan akredite kuruluşlar. Erişim tarihi: 03.02.2022, <https://www.tuseb.gov.tr/tuska/tuska-dan-akredite-kuruluslar>

Van Eck, NJ., Waltman, L. (2014). Visualizing bibliometric networks. Ding Y., Rousseau R., Wolfram D. (Eds), *Measuring scholarly impact* (pp. 285-320), Springer, Cham.

Viswanathan HN, Salmon JW. (2000). Accrediting organizations and quality improvement. *American Journal of Managed Care*, 6(10), 1117-1130.

Wardhani, V., Dijk, JP., Utarini, A. (2019). Hospitals accreditation status in Indonesia: Associated with hospital characteristics, market competition intensity, and hospital performance?”, *BMC Health Services Research*, 19, 372.

Wei, F., Grubestic, TH., Bishop, BW. (2015). Exploring the GIS knowledge domain using CiteSpace. *The Professional Geographer*, 67(3), 374-384.

Yıldız, A., Kaya, S. (2012). Sağlık hizmetlerinde dışsal kalite değerlendirme yaklaşımları. Önder R, Akbulut Y, Yenimahalleli Yaşar G. (Ed), *Sağlık ve yönetim (Prof. Dr. Nilgün Sarp'a Armağan)* (ss. 220-247), Ankara Üniversitesi.

Yildiz, A., Kaya, S. (2014). Perceptions of nurses on the impact of accreditation on quality of care: A survey in a hospital in Turkey. *Clinical Governance: An International Journal*, 19(2), 69-82.

Yousefinezhadi, T., Mosadeghrad, MA., Hinchcliff, R., Akbari-Sari, A. (2020). Evaluation results of national hospital accreditation program in Iran: The view of hospital managers. *Journal of Healthcare Quality Research*, 35(1), 12-18.

Zhang, J., Yu, Q., Zheng, F., Long, C., Lu, Z., Duan, Z. (2016). Comparing keywords plus of WOS and author keywords: A case study of patient adherence research. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 67(4), 967-972.